

УДК 69:658

Беспала-Павлова Т. В.,*аспірантка Дніпропетровської державної фінансової академії*

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

У статті розглянуто сучасний стан і перспективи розвитку будівельних підприємств України.

Ключові слова: *будівельна галузь, будівельні підприємства, фінансові результати.*

В статье рассмотрены современное состояние и перспективы развития строительных предприятий Украины.

Ключевые слова: *строительная отрасль, строительные предприятия, финансовые результаты.*

The modern state and prospects of development of building companies of Ukraine is considered in the article.

Keywords: *building industry, building companies, financial results.*

Постановка проблеми. Криза 2008 року мала величезний вплив на будівельну галузь України і значною мірою погіршила фінансове становище будівельних підприємств, адже зменшення обсягів виконаних будівельних робіт, скорочення темпів введення в експлуатацію будівель та споруд, зростання кількості об'єктів незавершеного будівництва, будівництво на яких тимчасово зупинене або законсервоване й інші чинники призвели до збільшення частки збиткових будівельних підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом питанням стану будівельних підприємств, перспективам їх розвитку і впливу економічної кризи на будівельну галузь та будівельні підприємства України приділяли увагу такі вітчизняні вчені, як: К. І. Мельникова, Ю. О. Гриценко, А. Л. Скрипник, О. С. Іванілов, А. Ю. Перетятко та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є аналіз фінансових результатів діяльності будівельних підприємств України.

Виклад основного матеріалу. За даними Держкомстату України [1, с. 83], кількість суб'єктів ЄДРПОУ, які займаються будівельною діяльністю станом на 1 січня 2010 року, становить 90 402. Частка підприємств у загальній кількості сягає 7,2%. Їх частка у ВВП станом на кінець 2009 становить 3,3% [1, с. 30-31]. У порівнянні з 2007 роком зменшилася на 2,4%.

У таблиці 1 наведені дані фінансових результатів діяльності будівельних підприємств України за 2003–2010 роки.

Таблиця 1
Фінансові результати від звичайної діяльності підприємств галузі будівництва до оподаткування (за даними Державного комітету статистики України) [2]

Рік	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, млн. грн.	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн.	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн.
2003	14,1	64,3	1323,5	35,7	1309,4
2004	770,6	66,3	2051,8	33,7	1281,2
2005	872,2	66,2	2642,8	33,8	1770,6
2006	1603,1	68,1	3578,4	31,9	1975,3
2007	1629,0	67,9	5417,8	32,1	3788,8
2008	-6807,9	62,8	6159,3	37,2	12967,2
2009	-3430,7	57,0	5443,5	43,0	8874,2
2010	-457,8	53,7	1822,6	46,3	2280,4

Отже, будівельна галузь першою відчула вплив світової фінансової кризи і дотепер не повністю пододала її наслідки. Як видно з матеріалів таблиці 1, фінансовий результат підприємств будівельної галузі до оподаткування станом на кінець 2010 року є від'ємним, хоча й порівняно з 2008 роком розмір збитку зменшився на 6350,1 млн. грн. У 2010 році значно скоротилася кількість прибуткових підприємств будівельної галузі з 67,9% у 2007 до 52,7% у 2010. Частка збиткових підприємств у 2010 році становить 46,3%, що є найбільшим показником за останні 8 років.

Таблиця 2 містить дані розміру чистого прибутку (збитку) підприємств будівельної галузі за період з 2008 до вересня 2010 року.

Таким чином, частка будівельних підприємств, які після сплати податків зазнали збитку за січень-вересень 2010 року, більше 57%. Будівельні підприємства є збитковими, хоча за період з січня 2008 до вересня 2010 розмір збитку зменшився на 5 808 млн. грн.

Про формування чистого прибутку (збитку) будівельних підприємств України можна судити за даними таблиці 3.

Таблиця 2

*Чистий прибуток (збиток) підприємств галузі будівництва
(за даними Державного комітету статистики України) [3]*

Рік	Чистий прибуток (збиток), млн. грн.	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн.	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн.
2008	-7975,4	61,1	5174,5	38,9	13149,9
2009	-4439,0	55,8	4482,4	44,2	8921,4
2010 (січень-вересень)	-2167,4	42,4	1225,6	57,6	3393,0

Таблиця 3

Формування чистого прибутку (збитку) підприємств [4] (млн. грн.)

Рік	2008	2009	2010 (січень-вересень)	Зміна за 2008-вересень 2010
Чистий прибуток (збиток)	-7975,4	-4439,0	-2167,4	5807,6
Разом витрати	168687,4	107963,5	50589,7	-118097,7
Надзвичайні витрати	127,6	42,2	0,1	-127,5
Інші звичайні витрати	16200,9	15340,9	3775,3	-12425,6
Операційні витрати	151307,7	91599,7	46631,8	-104675,9
Разом чисті доходи	160712,0	103524,5	48422,3	-112289,7
Надзвичайні доходи	11,3	14,5	10,4	-0,9
Інші звичайні доходи	13346,7	12712,6	2610,2	-10736,5
Інші операційні доходи	16678,9	12588,5	4183,3	-12495,6
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	130675,1	78208,9	41618,4	-89056,7
Непрямі податки та інші вирахування з доходу	26348,3	15784,9	8227,8	-18120,5
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	157023,4	93993,8	49846,2	-107177,2

Матеріали таблиці свідчать про те, що за період з 2008 до вересня 2010 року розмір витрат будівельних підприємств зменшився на 118097,7 млн. грн. Зменшився розмір надзвичайних витрат (витрат, що виникли внаслідок стихійного лиха, пожеж, техногенних аварій, інших надзвичайних подій, а також витрати на здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням та ліквідацією наслідків таких подій [5]) на 127,5 млн. грн. Значно зменшилися операційні та інші звичайні витрати 117101,5 млн. грн., проте, одночасно з цим, відбулося зменшення доходів будівельних організацій на 112289,7 млн. грн.

За даними Держкомстату [6], з 2008 до вересня 2010 року, рівень рентабельності будівельних організації збільшився з -2,7% у 2008 році до -1,8% за січень-вересень 2010 року.

Структура балансу будівельних підприємств за період з 1 січня 2008 до 30 вересня 2010 наведена у таблиці 4.

Таблиця 4
Структура балансу будівельних організацій [7] (млн.грн.)

	2006	2007	2008	2009	30 вересня 2010
Актив					
необоротні активи	32599,7	51258,4	68004,0	63534,7	37898,6
оборотні активи	43704,4	70815,6	90811,7	87868,2	56761,0
витрати майбутніх періодів	1247,4	1302,3	2238,6	2148,6	980,6
необоротні активи та групи вибуття	-	-	72,4	111,7	149,7
Пасив					
власний капітал	21336,3	28921,9	27421,2	29499,8	12026,5
забезпечення наступних витрат і платежів	7923,2	9726,4	12536,5	9571,7	8346,6
довгострокові зобов'язання	9163,8	22313,4	41540,2	38539,1	22545,8
поточні зобов'язання	38603,4	61367,9	78727,2	75089,6	52517,0
доходи майбутніх періодів	524,8	1046,7	901,6	963,0	354,0
Баланс	77551,5	123376,3	161126,7	153663,2	95789,9

Отже, сума поточних зобов'язань будівельних організацій станом на 30 вересня 2010 року перевищує розмір власного капіталу на 40490,5 млн.

грн. Структура капіталу будівельних організацій наглядно представлена на рис. 1.

Рис. 1. Структура капіталу будівельних підприємств України за 2006–вересень 2010 р. (станом на кінець періоду)

Частка власного капіталу у структурі капіталу будівельних організацій України з 2006 року мала тенденцію до поступового зниження, що, згідно із системою показників оцінки фінансового стану підприємства [9], свідчить про зниження фінансової стійкості, стабільності та незалежності підприємства, тобто збільшується залежність підприємств від кредиторів.

Варто також зазначити, що поточні зобов'язання будівельних організацій становлять майже 50% капіталу, що свідчить про значну залежність підприємств від короткострокових зобов'язань та підвищення ризику втрати фінансової стійкості.

Висновки. Будівельна галузь останньою поступово починає долати наслідки економічної кризи. Згідно з підсумками роботи будівельної галузі у січні-квітні 2011 року [9], позитивними тенденціями є: приріст обсягів виконаних будівельних робіт, який становив 11,6% (проти скорочення на 21,3% у січні-квітні 2010 року), у поточному році значно активізувалась інвестиційна діяльність з боку державного сектору, насамперед в рамках реалізації державних інвестиційних проектів, пов'язаних з Євро-2012, зростання обсягів виконаних будівельних робіт спостерігалось у 21 регіоні (проти зростання у 3 регіонах у січні-квітні 2010 року), у січні-березні 2011 року, вперше з січня-грудня 2008 року, відбулося реальне збільшення обсягів житлового будівництва, що свідчить про поступове відновлен-

ня попиту на житлову нерухомість з боку домогосподарств та, відповідно, про підвищення зацікавленості забудовників до будівництва житла.

Література:

1. Статистичний щорічник України за 2009 рік / за ред. О. Г. Осауленка. – К.: "Консультант", 2010. – 566 с.
2. Фінансові результати діяльності підприємств України за 2003-2010 роки [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Чистий прибуток (збиток) підприємств галузі будівництва за 2008-2010 роки [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Формування чистого прибутку (збитку) підприємств за видами економічної діяльності за 2008-2010 роки [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Наказ Міністерства регіонального розвитку та будівництва України. – Режим доступу: <http://www.minregionbud.gov.ua/uk/publish/article/74251>.
6. Рентабельність операційної діяльності підприємств за видами економічної діяльності за 2008-2010 роки [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Структура балансу підприємств за видами економічної діяльності за 2006-2010 роки [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, які затверджено наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 № 14 [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку та торгівлі України. – Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=75462&cat_id=38738.
9. Підсумки роботи будівельної галузі у січні-квітні 2011 року [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку та торгівлі України. – Режим доступу: me.kmu.gov.ua/file/link/166558/file/bud_04_2011.doc.